

ספר

התשב"ץ

חוט המשולש

חלק רביעי של שו"ת התשב"ץ

מאת רבי שלמה דוראן, רבי שלמה צרור

ורבי אברהם אבן טואה זצ"ל

מגדולי חכמי אלג'יריה, נניו של ר"ש דוראן בעל התשב"ץ

יוצא לאור מחדש ע"פ דפו"ר, עם מקורות והערות

ספר נפך

שאלות ותשובות

לרבי אברהם אבן טואה זצ"ל

יוצא לאור לראשונה מכת"י המחבר עם מקורות והערות

מאת הרב אהרן בניסטי

עורכים: הרב ש"ש גולדשמידט והרב יואל קטן

מכון שלמה אומן שע"י ישיבת שעלבים

מכון ירושלים • תשע"א

זנ"י מס' ז"ל ①

(קטני תלג. גוואל) - ⑩

(צדני קולא ונאמרא קטני תלג. גוואל קצב"ש)

למוסתגאנים לגבותו, ונגזה השטר בלא שום טענה, ואין אומר ואין דברים.

והיה זה שלום לדורשי האמת. ואויבי עמו יכריח ה' יתברך ברוך הוא וינמט. ויראנו מתורחו נפלאות. ולטובה יעשה עמנו אות.

שלמה ס"ט בכמה"ר צמח דוראן זלה"ה

ענין לב

לתלמידינו יקרנו החכם הרב ר' יהודה בלאץ נר"ו.

7 שאלני תלמידינו ממדוני הה"ר חמד אלוקים הוותיק → החשוב הה"ר יהודה בלאץ נר"ו להקים לו חזון בענין חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, במה שנהגו בעיר תלמסאן יע"א על פי אבותיו קדושי עליון לשמותו כשהובא חוך המדינה עצמה, גם מסביבותיה הקרובים אליה שהם בעיבורי העיר, שהוא ידוע שלא ימלאו שם גמלים מיניקות. גם בארצנו זאת עיר אלגזאיר נהגו כן ולא מיחו בידם הראשונים רבותינו ז"ל. והיתה שאלתו אלי בדרך שיר.

ובראותי כי הוא ישמרהו לזרו שוקד על דלתי הלימוד, ולבנו דופק ומתפרק לחוכמה נפש חמה, השבתי לפי הדין כפי מה שהורוני מן השמים, ולכבודו ולכבוד אבותיו הקדושים בניתי לו בתים משוכת שירו.

וזאת היא שאלתו ונעימות איתרחו הנרופה. ברה כחמה וכלבנה יפה.

עטרת החכמים. ואור נעתמים¹. ומשיח אילמים. להבין ולהורות.

ומחמד העין. ועזרי מאין. הלא מפין חיון. כפרים ועיירות. יסוד תורת משה. וחיבור רב אשי. ונדורות שישי. לאלוף התורות².

לתלמידך חשיב. בטעם מחיישב. ומי בלתך משיב. גדולות וצלורות.

בכל מיני טעמי. בלצ"ן הארמי³. וסברת חכמי. גאוני הדורות.

ומי הם מחמירין. ומי הם מתירין. כדגן בגורן. ומימי הנהרות⁴.

בארצנו אוקרין. בשאין מכירין. אבל הם מכשירין. בלצ"ן וחזרו"ת⁵.

הנרכתי לה"ר אברהם חנין להביא אותם עדים כזכר לעיל, ומתוך דבריהם נחזרר לנו בירור גמור שלא פרע בעל חוב כלום לא מעט ולא הרבה כמו שזכר לעיל, אם כן מה חששא נשאר לנו לחוש, אין זה בית מיוחד כלל. וכל שכן שלדברי רוב הגאונים והפוסקים, ועמהם בעל השולחן¹⁴ אשר לפני ה' ¹⁵, שכותבין בלא בירור כלל.

ולטענת החכם נר"ו שבעל השולחן עליו השלום דעמו בדעת ויש חולקים, הנה השבתי את כבוד תורתו דברים ברורים נכונים בטעמם. ואולם להגדיל חורה ולהאדיר אוסיף שנית ידי ואומר, הנה בענין שכתבנו למעלה¹⁶ כתב הטור ז"ל זה לשונו ממה אין הארום מיטמא לה וכו' כתב לה אביה וכו', פירש רש"י ז"ל אם ממה מן האירוסין, ור"ת ז"ל פירש אפילו אם נישאת אם ממה קודם שיבוא לידי הבעל אינו יורש אותה, וכן הוא ממקנת א"א הרא"ש ז"ל. ולפי זה הטור ז"ל עצמו דעתו כדעת אביו ז"ל, כההוא כלל דכיל אדוננו זקנו ז"ל¹⁷. ובסימן הנזכר כתב הטור זה לשונו, מסרה האב לשלוחי הבעל או שמסרה וכו' עד ויורשה אם הגיע נדונייתה לידו, אבל אם לא הגיע לידו אינו יורשה לדעת ר"ת כדפירשתי לעיל, והרמב"ם ז"ל כתב שירשה אפילו נדונייתה בבית אביה. ואם כדברי האדון כן הוא, שהטור כשזכיר דעת פוסק אחד באחרונה אחר מה שכותב בסתמא הדעת הראשונה ההלכה אללו הוא דעת שהזכיר באחרונה, אם כן הוה ליה הטור ז"ל כהרמב"ם ז"ל, ולעיל קאמר דמסקנת הרא"ש כר"ת, והוה ליה קושיא מדידה אדידיה.

אם כן נראה דקושטא קאמינא, דלא אמרינן אותו כלל דקאמר קדישא קשישא אבינו ז"ל אלא כשהמחבר מתחיל לכתוב הלשונות בלשון הפוסקים, למר כדאיתיה ולמר כדאיתיה, ואולם כשכותב הדין בדרך סתמא וכמשנה שניה צודאלי הוא שאותם דברים הם הם דעתו ומסקנתו, אף על פי שכותב אחר כך שיש חולקים בדבר. ומי שיראה, גם בלא עיון, בטורים ובזולתם מהחיצורים, יראה זה בבירור. ותו לא מידי.

ושלום אדוני יגדל ולא ידל. וכבודו יכפר בעד הנעיר והדל. המסדר משנתו לפני רבו.

שלמה דוראן ס"ט
והוא נר"ו כפי חוכמת לבנו הודה אל הדברים, וכחב בידו ההטפסה לשטר ההוא כדי לשולחו

14 השו"ע הנ"ל. 15 יחזקאל מא, כב. 16 בסימן הקודם, עיי"ש ובהערות. 17 לעיל הע' 3.
לב. 1 = חשוכים, ע"פ ישעיהו ט, יח. 2 ר' שלמה דוראן הוא דור
3 רומז לחלב שחלבו גר. 4 כדגן ומים שאין
חשש לקחתם מן הגוי. 5 ע"פ דברים א, א, ורומז להיות חלב
שחלב סמוך לעיר.

3

שמע קול דל רזה. חכס לב חוזה. ובנין תחזה. בצופות נהדרות.

ושלום על רבי. מאור עיני לבי. ותחזה עת השבי. בצואו בצטורות.

כתורת איש ירד. לעולם זה תריד. למען אל מוריד. גשמים בצטורות.

וזאת תשובתי אליו על דרך השיר, כלול זה כל מה שכתבתי בתשובתי אליו כפי הדין, כמו שיבוא לפניו בעזרת ה'.

כני חכס ושמת את לבני. ומירוחיו ואמרותיו טהורות. בשיר נעים שאלותיו שקולות. והוא דורש להבין ולהורות.

לצב רעים משמת בשיריו. כאבני דר וספירים יקרות. דבריו הם מיוקדים בחוכמה. וגם הולכים עליו קדר טהרות.

הלא תורה מחזרת מקומה. ודורשת ואוחזת שמורות. והוא נכד לרב קדוש וחכס. צנעלמות ועשר מאמרות.

ואב אמו מאוד נודע בחכמה. בכל מדע וקלות וחמורות. שאלני להוילא לו סצרות. ואמרי דת בלב"ן וחצרו"ת.

כפי מנהג אבותיו הקדושים. להסכימו במשנה וגמרות. תשובתי להיתר החצרות. והדיירים ומחנה הגדרות.

בקירוב עיר צעיבורה תחומה. בהמות הטמאות נעדרות. לצל נחוש לחלב הגמלים. וקוסיות ואחונות לחורות.

אבל נחוש בריחוק המקומות. כמו יער וארץ מדברות. ואם חלב טמאה הוא ביוקר. בכל מקום כפרים ועיירות.

להמירו הלא הורו נבוני. והמליאו סברות הישרות. ואיש קדוש הלא ירבה פרישות. שכרו רב ויחזה אור יקרות.

והוא יוסף צימין ויאיר. לעינין בחכמות הצטורות. ונפשך תשאצה מים צשון. צמו עי"ן ועיי"ה המקורות.

כאורות נפשך בני יקירי, ונפש אוחך אהב אהבה רבה, האומר לשאלתך הנני הנני.

בפרק אין מעמידין' חנו, ואלו דברים של גוים אסורין ואין אסורין אסור הנאה, חלב שחלבו גוי ואין

ישראל רואהו, והפת והשמן שלהם וכו'. ואמרינן בגמרא, חלב למאי נחוש ליה, אי משום חילופי, טהור חיזור טמא

ידוק, אי משום איערובי, נינסי, דאמר מר טהור עומד טמא אינו עומד. ומהדרין אי דקא צעי ליה לגבינה הכי נמי,

הכא במאי עסקינן דצעי ליה לכמכא, רוצה לומר לחבשיל של חלב. ומוחצנין, ולישקול מיניה קלי ולוקמיה, ומפרקינן, כיון

דצטעהור נמי איכא נסיוצי דחלבא דלא קיימי, ליכא למיקס עליה.

לפי סוגיית הלכה זאת נראה, כי החלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו לא אסרוהו משום גזרה כמו הגבינה

שאסרו אותה במנין משום גזרה, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפרק שלישי מהלכות מאכלות אסורות* בשם הגאונים ז"ל

וכמו שהוא דעת רוב המפרשים ז"ל, אלא איסור החלב הוא משום תערובת חלב טמאה, ואי צטל טעמא צטל

איסורא. ועל כן בגמרא נשאו ונחנו בדבר לנסותו ולעמוד על אמיתתו, דאילו היה איסורו בגזרה מרביתנו ז"ל לא

שייך נסיון בדבר להתירו. ולפוס כן חנו" באלו מותרין באכילה חלב שחלבו גוי וישראל רואהו, ואמרינן עלה בגמרא

חנינא להא דחנו רבנן יושב ישראל בצד עדרו של גוי וגוי חולב ומביא לו ואינו חושש, והוינן זה היכי דמי, אי דליכא

דבר טמא בעדרו פשיטא, ואי דאיכא דבר טמא בעדרו אמאי, ומתרינין לעולם דאיכא דבר טמא בעדרו, וכי קאי

חוי ליה וכי יתיב לא חוי ליה, מהו דתימא כיון דתיבי לא חוי ליה דילמא מייתי ומערב ליה, קא משמע לן כיון דכי קאי

חוי ליה אירחותי מירתת ולא קא מערב. מסוגיא זאת נראה בפירוש, שלא נאסר החלב שאין ישראל רואהו משום גזרה

אלא משום תערובת, ולזה קאמר תלמודא אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא, משמע דלא הייסינן אלא לתערובת.

ריש חילוק בין הגבינה והחלב, שהגבינה שאסורה במנין ובגזרה אם צטל טעם לא צטל איסורא, ככל דבר

שנאסר במנין שצריך מנין אחר להתירו כדאיכא בפרק קמא דיוס טוב"י, אבל החלב הוא איסורו הוא משום תערובת

אי צטל טעמא צטל איסורא. ולפי זה אדוננו הרמב"ם ז"ל כי כתב, ומפני זה יתן הדין שכל החלב הנמצא ביד גוי אסור

שמה עירב בו חלב בהמה טמאה, וגבינת הגוי מותרת שאין חלב בהמה טמאה מחגבן, אבל צימי חכמי המשנה גזרו על

גבינת הגוי ואסרוהו וכו'. הנה הוא ז"ל אמר בפירוש שטעם איסור החלב הוא מפני תערובת, ואולם בגבינה אמר

עם היומה מותרת לפי הדין עם כל זה חכמי המשנה גזרו בו איסור. והוסיף עוד לומר וזה לשונו¹¹, גבינה שמעמידין

אותה הגוים צעשבים או צמי פירות כגון שרף התאנים וכו', הורו מקצת הגאונים שהיא אסורה. עד כאן לשונו.

והטעם, לפי שנאסרה משום גזרה לא שנא הא מהא, שחכמים לא נחנו דבריהם לשיעורים.

יצא לנו מזה, כי חלב שחלבו גוי וישראל רואהו שיהא מותר אם אין חשש לתערובת. ולפי זה התירו מקצת

מפרשים¹² לקנות חלב מהצמים והחצרות אשר בעיר אף על

ש"ו, ועוד. וכן פסק השו"ע י"ד סי' קטו סעי' ב. 11 ע"ז לט. ב. 12 ביצה ה, א. 13 הלכות מאכ"א פ"ג הי"ב. 14 שם הי"ד. 15 ע"י מרדכי ע"ז רמז תתכז.

6 המשיב מפנה את השואל לעיין בחשוכה הארוכה ומקורותיה דלהלן. 7 ע"ז לה, ב. 8 הי"ד. 9 תשובות הגאונים שערי תשובה סי' רמז. 10 רמב"ן ע"ז שם, סמ"ג ל"ח קלב, סמ"ק סי' רכג, חורת הבית ב"ג

פי שאין ישראל רואה, כל שהדבר ידוע שאין באותה חזק
 בהמה טמאה. וא"ז הרשב"ך¹⁶ הוא מהמחירין בדבר זה.
 ובעלי סברה זאת הם מפרשים משמעות סוגיית דתלמודא
 הכי, דהאי דהוינן אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא,
 כלומר האי ישראל יושב בצד עדרו של גוי דקאמרן למה לנו
 נריכין לשיבתו בצד העדר, אי דליכא דבר טמא וכו' פשיטא
 שהוא מותר אפילו כשאין ישראל יושב בצד העדר, ואי
 דליכא דבר טמא אמאי, כלומר מה תועלת יש בשיבתו.

ויש מחמירין¹⁷ בזה ואומרין אפילו בדליכא דבר טמא וכו'
 בעינן ישראל יושב בצד עדרו, ומפרשים הסוגיא הכי,
 אי דליכא דבר טמא וכו' פשיטא שהוא מותר הואיל וישראל
 יושב בצד עדרו, דוודאי דבהאי סגוי. ולפי משמעות הלשון
 של הקושיא יראה שכן הוא פירושה, מדלג קאמר אי דליכא
 דבר טמא וכו' למה ליה ישראל יושב בצד עדרו. ולפי זה
 אפילו במקום שהוא ידוע שאין בו בהמה טמאה נריך
 שיהיה ישראל בתחילה יושב בצד העדר, דחיישינן שמא
 הביאו חלב בהמה טמאה ממקום אחר ועירבוהו. וכן כתב
 הר"ף ז"ל¹⁸ דלא שרינן בדליכא דבר טמא בעדרו אלא
 דווקא אם ישראל ראה תחילת החליבה ושלג היה בכלי שום

חלב ממקום אחר. א.

ויש סוברין¹⁹ שאם הגוי חלבו לצורך עצמו ללא חיישינן
 לתערובת, ומותר הוא לישראל הבא ומלאו חלבו
 לשותו. ומזה נהגו קצת חכמים להחיר לאוחס הולכי דרכים
 לשותת החלב שחלבו גוי לצורך עצמו. ויש לומר שדעת
 המחירים בזה הוא מצד שתערובת זו של חלב שחששו אליה
 רז"ל אינה כי אם לזיוף בשביל אחרים לאיזו כוונה, אבל לגבי
 דידהו אין להם תועלת בעירוב זה, שאין חשש תערובת חלב
 כמו חשש תערובת מוריים דאסרוהו ז"ל²⁰ משום תערובת
 יין, דהתם יש לחוש אפילו במוריים שעשאוהו לעצמם למי
 שאומנותו בכך, ולפי זה אמרינן בגמרא²¹ תנו רבנן מוריים
 אומן מותר, ופירש רש"י ז"ל²² מוריים של אומן גוי מותר,
 דמוריים לא עבדי ליה מדגים טמאים, ומשום חמרא אסרינן
 ליה, ואומן לא רמי ביה חמרא. עד כאן לשונו ז"ל. ואם כן
 חשש תערובת דמוריים הוא משום דאומנותו בכך שמערבין
 בו יין בשביל שיתקיים, ואינו כן חשש תערובת החלב, דאין
 חיקון לחלב בתערובת החלב, דכל שאין לגוי הנאה
 בתערובתו לא חיישינן, וכההיא דאמרינן בגמרא²³ בעא
 מיניה רבי שמעון בן לקיש מרבי יוחנן, עטליזא של בית עזא
 מהו, ואמר ליה לא הלכת לצור מימיך וראית ישראל וגוי

ששופטין שחי קדירות על גבי כירה אחת ולא חשו להם
 חכמים, ואמרינן עלה מאי לא חשו להם חכמים, ומהדרינן
 אמר אביי לא חשו להם חכמים משום נשר נבילה, דלא
 אמרינן דילמא מהדר אפיה ישראל ושדי גוי נבילה נקדירת
 ישראל, דליח ליה הנאה לגוי וכו'. ולפי זה יראה, החלב
 שחלבו גוי לצורך עצמו שיהיה מותר ללא חיישינן לזה
 שעירבו, דמה הנאה אית ליה בעירובו, ואין לחוש אלא בחלב
 שחלבו לצורך אחרים שמא יערב אותו כדי להרבותו ולמוכרו
 זה עם זה או לטותו וכיוצא בזה.

אבל מדברי הרמב"ם ז"ל שכחצנו למעלה שאמר שכל
 חלב שימלא ביד גוי וכו', יראה שהוא אוסר כל חלב
 שחלבו גוי ואין ישראל רואהו. וכן הרב בעל העורים²⁴ כתב
 כן בפירוש וזה לשונו, חלב שחלבו גוי וישראל רואהו לא שנה
 חלבו לצורכו או לצורך ישראל וכו'. וכן הביא מהר"י קארו
 ז"ל²⁵ בשם סמ"ג. ולפי סוגיית שיטת התלמוד יראה שהוא
 אוסרו בכל ענין, דגם בזה שחלב לצורך עצמו אמרינן
 דילמא אחרמי ליה מילתא ועירבו.

ומעתה נבוא לבאר אי זהו היה בהמה טמאה שחששו
 רז"ל לתערובת חלבה. ולפי הנראה דתלמודא
 קאמר סתמא, וחיישינן לכל מילי. וחולס אי מעיינינן שפיר
 יש לומר שלא חששו רז"ל אלא למילתא דשכיחא, דכל מילתא
 דלא שכיחא לא גזרו רבנן ביה. ולכן יש לראות לפי זה בענין
 זה לפי העיתים ולפי המקומות, דכי ליכא מילתא שכיחא
 דאיסורא בודאי לא גזרינן, והוא דין פשוט בכל איסורי
 דרבנן.

ועתה יש לראות אם חשש זה של בהמה טמאה יש לחוש
 אליו מחשש חלב גמלא לבד, או גם כן אם מחשש
 חמורתא וקוסיא וכיוצא. וחולס לא חיישינן מכלבתא
 וחירתא, דלא שכיחי אינשי באלו המקומות לחולבם כלל.
 ולפי זה גם בארצנו זאת ובתלמסאן יש לאסור חלב שחלבו
 גוי ואין ישראל רואהו, דחמרתא וקוסיא מנזיזי הרבה.

ויש לומר שלא חששו רז"ל אלא לחלב גמלא, שדרך אנשי
 העולם לחולבם, אבל חמורתא וקוסיא לא שכיחי
 למיחלב להו, והיא מילתא דלא שכיחא. וכן כתב א"ז
 הרשב"ש ז"ל²⁶ וזה לשונו, שלפי מה שאמרינן שאין חולבין
 חמורתא וקוסיות, לפי שיש להם לבהמות אלו המחלבות
 היזק גדול, והם חסידים על בהמתם, אם כן אין חוששין לזה,
 כדאמרינן²⁷ גבי הרבעה דגוי חס על בהמתו שלא תעקר
 וכו', אלמא כל שהגוי חס על בהמתו ליכא למיחש לאיסורא.

בסמ"ק סי' רכג. 20 ע"ז כט, ב. 21 שם לר, ב. 22 שם ד"ה
 מוריים אומן. 23 ע"ז יא, ב. 24 יו"ד סי' קטו. 25 ב"י שם
 בשם הסמ"ק. 26 שו"ת הרשב"ש סי' תקנד. 27 ע"ז כב, ב.

16 הובא בשו"ת הרשב"ש סי' תקנד. וע"ע לעיל ח"ג סי' קמג.
 17 מרדכי שם. מהר"א בהגהות ש"ד סי' פב אות א ואת ג, איסור
 והיתר כלל בה אות א. 18 רבינו פרץ במרדכי שם. 19 הובא

5

עד כאן לשונו ז"ל. ואני נינו ונכדו אומר טעם אחר תוספת על זה, שהדבר הזה, רוצה לומר לחלוב חמורתות או סוסיות, הוא להם דבר נמאס וגנות ותרפה, וגם יש להם בזה ניחוש רע לעושה זה, אם כן אין לחוש לדבר הזה. איברא, כי החכם ידלנו ה"ר שלמה צרור המור דודי לי ישמרהו צורו העיד לי, כי הוא עיניו ראו גוי אחד מאוחם המוכרים החלב על הבתים שהיה חולב חמורתא אחת לתוך הכלי של חלב שהיה צידו למוכרו על הבתים, ואולם הוא עצמו ישמרהו צורו העיד כי אותו גוי שעשה זה היה נער קטן משחת מאיש מראהו נבזה וחדל אישים, והיה מירחת הרבה, ורואה הנה והנה כשעשה המעשה ההוא. והנה דבר זה הוא מילתא דלא שכיחא דקאמינא, ולא גזרו בה רבנן. ובדידי הוה עובדא, שהיה לנו חולה, ולפיקוח נפשו הוצרכנו לחלב חמורתא על פי רופאים בקיאים, וביקשנוהו ולא מצאנוהו, כי היו הגוים אשר שאלנוהו מהם גוערים בנו ואומרים לנו ומי הוא זה שיעשה זה המעשה, ולא נתנוהו לנו אלא בדמים רבים ובזער גדול, ואחרי הבקשה ממקום למקום. ולפי זה החשב מחמורתא וסוסיא בטל הוא, דהיא מילתא דלא שכיחא.

הוסף תוספת ביאור להתלמד בו לנידון דידן וכיוצא, שכן כתב צפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות³⁰ וזה לשונו, המוריים במקום שדרכן לתת לחובו יין אסור, ואם היה ציוקר מהמוריים מותר, וכה מורין בכל דבר שחוששין לו שמה עירבו בו הגוים דבר אסור, שאין אדם מערב היוקר צול כדי להשחכר. עד כאן לשונו ז"ל. וכן מורי רבי החסיד כמהר"ר יוסף אבן דבי זלה"ה, שהיו כל הנהגותיו על פי הרמב"ם ז"ל, היה שותה החלב שחלבו גוי אף על פי שאין ישראל רואהו בצארנו זאת, ואמר לנו שהוא ז"ל עושה כן על דעת הרמב"ם ז"ל, כי כן כתב זה לשונו, וכה מורין בכל דבר שחוששין לו וכו'. וכפי זה בצארנו זאת שחלב הגמלים הוא ציוקר מחלב בהמה טהורה, אין חוששין לחערובת, ולזה היה הוא ז"ל שותהו³¹.

ויצא לנו הדין, שהחלב בצארנו זאת, גם אם אין ישראל רואהו כשחלבו, מותר הוא מחרי טעמי דקאמרינן, אם מצד היעדר מציאות חלב הגמלים, ואם מצד יוקרו וחשיבותו אלל הישמעאלים, וכמו שביארנו זה מהגמרא ומגדולי הפוסקים ז"ל.^L

→ רביקשתי לי סעד לדבר הזה מגאוני עולם, ומצאתי

צספר כפתור ופרח³² שהביא דבר זה מצורר צשם גאוני עולם, וזה לשונו, והיך רואה היחר חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו' היכא דקיימא לן שאין שם דבר איסור, כי מה שכתב צספר העמים ז"ל ואין בכל אותה מדינה דבר טמא, לאו כל בהמה טמאה קאמר, אבל שראויה לחלוב, שהרי אי אפשר מכלבא וחמורה וכיוצא בהן. ואחר שהענין כן, נראה לפי זה שאם היה במדינה דבר טמא שראוי לחלוב, אלא שחלבו יותר יקר מן הטהור, כמו שהוא בחלב גמלה כנגד שאר החלבים פה בצרף הערבה, שיהיה מותר, מההוא דפרק אין מעמידין גבי ארצא דמורייסא וכו'. עד כאן לשונו ז"ל. הא חניא דמסייעא לן בכל מיילי דקאמרינן. ומה מצאו להם סמך אנשי ארצנו לשחות חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו.

ואולם כל זה בחלב הבא מהעיר עצמה או מהדירים הקרובים אליה שאין מצוי בהם גמלה לחלוב, ולא מהבא מריחוק העיר, המקום הנקרא מתיג"א, וכל שכן בריחוק משם, שיש לחוש שמה ימצא שמה חלב גמלים, וגם יש לחוש לחלב חמורתות וסוסיות שמה העבדים המחפצים יחלבו ויערבו עם חלב בהמה טהורה. וגם בענין האל^T לצ"ן הבא ממתג"א יש לחוש אליו יותר מהחלב, דאגב קיוהא דידיה הוא מקבל הזיוף ביותר ולא יובן זיפּו. גם לפי יוקר החלב בזמננו זה בצרף הלו אפשר שיערבו בו חלב

ולתערובת חלב גמלה שהוא מילתא דשכיחא, יש לומר גם כן שצארנו זאת אין לחוש אליו, וזה מחרי טעמי. האחד, לפי שבגבול הארץ הזאת אין מצויים גמלים מיניקות, שטבע הארץ הזאת אינו מגדל גמלים לתולדה כמו שהוא ידוע, ואמרו לנו הישמעאלים כי גם עשו כל יכולתם לעשות שיהיו להם בכלל מקניהם גמלים מיניקות ולא עלה בידם, כי טבע הארץ הזאת אינו עושה חולדת גמלים. ועוד, דגם אם תימני לומר שימצא חלב הגמלה, אפילו שיהיה מצוי בצרף הזאת, שמנהג הערביים אנשי המקנה שחלב הגמלים הוא אללם ביותר חשיבות, ואינם נותנים אותו רק לחשוביהם וליקריהם, והוא אללם ביותר ערך כפלי כפלים מחלב בהמה טהורה, ובגמרא אמרינן דכל זמן שהאסור ציוקר והמותר צול לא חיישין לחערובת, כדאמרינן³³ בהיהא ארצא דמורייסא דאתא לנמלא דעכו, אומיב רבי אבהו דמן עכו נטורי בצרבא, אמר ליה רבא לרבי אבהו ועד האידינא מאן נטרה, אמר ליה ועד האידינא אמאי ניחוש ליה, אי משום דמעריב חמרא, קסטא דמורייסא בלומא קסטא דחמרא בתרי לומי וכו'. וכפי זה כתב הטור ז"ל³⁴ וזה לשונו, המוריים שלהם אסור, ואין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת שמערבין בו יין, לפיכך אין איסורו אלא במקום שהיין צול יותר מהמוריים, אבל אם דמי היין יקרים מדמי המוריים מותר. עד כאן לשונו ז"ל. והרמב"ם ז"ל

28 שם לר. ב. 29 י"ד ס"י קיד. 30 הכ"ו. 31 וכ"כ הפר"ח ס"י קטו סוף ס"ק ו. 32 פרק ה.

ועל כן אין להוציא לעז על מנהג הראשונים, רק מי שיראה להחמיר יחמיר, וח"ל אמרו כל המחמיר חצוא עליו זרקה, שמורה וערוכה, אמן כן יהי רצון³⁶.

ושלם בני יקירי יגדל ולא ידל.
כנפשך היקרה והחשובה.
ונפש אוהבך אהבה רבה.
ובסקידתך על הלימוד ליבו ישמת.

שלמה ס"ט בכמהר"ר צמח דוראן זלה"ה

שאלה לג

תוקרט.

אל החכם הרב ר' סלימאן אבי סדיד ישמרהו צורו.

ודא לשון שאלתו.

אחת שאלתי מאת אדוני נר"ו אותה אבקש, ותוריני על דבר אמת וענוה נדק, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור.

יורדע לכבוד תורתו כי שני אנשים ממדינת מראכ"ש נתוועדו שניהם לעלות לארצנו הקדושה, והיו שניהם שפה אחת ודברים אחדים, אחים ורעים. והיו בהיותם בחונק המדינה (ו)אירע להם דבר שעיקבו אותם ללכת לדרכם נוכח מקדש מלך יתברך, וינאו שניהם מתונק ויצואו לעיר עוון³⁷. ואחד מהם אשר שמו הרב ר' יהודה אזולאי נשא אשה שמה על מנת שמעלה עמו לארצנו הקדושה, וחצרו אשר שמו הרב ר' מרדכי עלון נתעכב עמו, כי היו שניהם שותפים וחצרים פה אחד ושפה אחת ודברים אחדים. והיתה הסכמתם שרצי מרדכי עלון ישמרהו צורו הנזכר ישא אחות אשת חצרו הנזכר, ואז ישלימו נדרם לעלות יחד כשני אחים נשואים לשתי אחיות. ואחר כך חלה הרב ר' יהודה אזולאי הנזכר חולי גדול, וארכו ימי חוליו. ובראותו כי בא קיצו וידע כי לא יחיה אחרי נופלו, היה מחאונן על אשר לא עלתה צידו כוונתו והוא ימות חוץ לארץ, ואמר לאשתו פעם אחר פעם, במטו מינך אחות לי עשי לי נחת רוח, והוא כשאמות לא תינשאי לאיש אחר אלא לה"ר מרדכי עלון, כי הוא כאח לי כמו שנפשך יודעת מאוד, וכל נכסי אני נתן אליו במתנה גמורה, ואם יהיה לי זרע של קיימא מהעיצור שאת מעוצרת יהיה הוא אפוטרופוס עליו עד שיגדל, ואם חס ושלום לא יהיה לי זרע של קיימא יהיה הכל

גמלים אם ימצא להם, וחלצים אחרים. והאיסור הזה הוא איסור דאורייתא, ויש לחוש אליו אפילו לחששא רחוקה. ואבא מרי רבי זלה"ה אמר לנו כמה פעמים, שאביו ז"ל היה מכה וגוער במי שיקנה האל לב"ן שיבוא ממתיג"א, וגם אבא מרי רבי זלה"ה עצמו היה גוער הרבה בישראלים הקונים הא"ל לב"ן, ואני מעיד שראיתיו ז"ל שהיה משבר להם הכלים ומשליכם ארצה, והיה שולח שליח בית דין פעם אחר פעם למחות בהם ולהתרות בהם, והיה מענישם וקונסם ממון ללממוא"ר, עד שראה שהדור דור שווא ולא היו שומעים לו, העלים עיניו מהם, וסמך על החזקה שאמרינן שחלב גמלים אינו נמצא בארצות אלו, ולחלב חמורות וסוקיות היא חששא רחוקה, ועל כן אמר במילתא דאית בה סמך להיתר מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מוידין. וגם האל האיי"צ שהם מוכרין על החצרות, אמרו לנו קצת היהודים כי ראו אותם מקפאים אותם בקיבה כמו שעושין לגבינה, לכן ראוי לחוש אליו יותר מהחלב, לפי שיש לו חוספת איסור קיבה.

ושומר נפשו ירחק מכל אלה, כי אלה הדברים אינם מהדברים המוכרחים אשר גורתם אין הציבור יכולים לעמוד בהם. ואני היום כמה שנים אסרתי על עצמי גם החלב הנמכר על הבתים, אף על פי שהוא מהדירים הקרוצים לעיר או מהעיר עצמה, עם כל זה אני חושש לעדות החכם ה"ר שלמה הנזכר לעיל. אכל מה שיהיה ציד בעלי הבתים או הבא מהדירים ציד ישראלים, גם שחלצו גוי ואין ישראל רואה, אין לחוש אליו מהטעמים שהזכרנו.

והרדצה להחמיר על עצמו חצוא עליו ברכת טוב. והיה כגן רטוב. וישמרהו האל מקטוב.

ולא אלה האנשים אשר נהגו צו היתר כפי מה שנמצא להם סמך וסעד, אין ראוי ללעז עליהם המדינה. ואנו רואים דגם הגבינה שאסרוה בזמנן ובגזרה, אפילו הכי נהגו בה היתר כל קהילות הקודש בני איטליא, לאשר הם מעמידין אותה בפרחי העשבים³⁸. וכן לענין החמאה, אשר כמה גאוני עולם³⁹ החמירו בה לאסרה, וגם הרמב"ם ז"ל⁴⁰ שעליו נסמכו כל אלו הקהילות אינו מחיר כי אם על ידי ביטול, עם כל זה נהגו בה היתר בכל אלו הארצות. גם בעיר הגדולה לאלוקים פאס יע"ה נהגו היתר בחמאה שלא על ידי ביטול, והם ראוי להם לחוש ביותר ממנו, לפי שחלב גמלים נמצא אצלם הרבה.

תקנה, ובהוספה במהדורתנו השובות הרשב"ש החדשות סי' יט, ובשו"ת ר"י ששפורטש בכרך החמישי של שו"ת התשב"ץ במהדורתנו סר"ס ג.

33 ע"י תוס' ע"ז לה, א סוד"ה חרא. 34 תורת הבית ב"ג ש"ו. וע"י לעיל ח"ג סי' י. 35 ה"ל האכ"א פ"ג הט"ז. 36 ע"י בפת"ש יו"ד סי' קטו ס"ק ג שהזכיר אה תשובת רבנו, וע"ע בשו"ת הרשב"ש סי'

7

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

אריז' וזנג' מי' 85

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכר
שמיני

ספר המאמרים

- אידיש -

ה'תש"א - ה'תש"ה
מתורגם ללשון הקודש
- מהדורה שניה ומתוקנת -

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

סניף כפר חב"ד, ארה"ק ת"ו

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

8

זהו ענינו של בן סורר ומורה⁹, על-ידי זה שהוא זולל וסובא, הוא מגיע לרציחה בפועל ממש רחמנא-ליצלן.

לכן היצר הרע והנפש הבהמית נקראים חושך, והיצר הטוב והשכל של היצר הטוב – נפש האלקית – נקראים אור, המאיר את החושך של היצר הרע ונפש הבהמית.

קיצור. עת צרה מקיפה את כל בני ישראל, כי כולם מוכרחים לעשות תשובה. לעשות מהצרה, שזה חושך הגלות, צהר – אור הגאולה השלימה. יש שהאור מגרש את החושך ויש שהחושך עצמו הופך לאור.

ג.

7 ← העבודה של היצר הטוב והנפש האלקית להאיר את החושך של היצר הרע והנפש הבהמית נקראת בשם מלחמה.

שתיהן, הן הנפש הבהמית והן הנפש האלקית, מנצלות לשם כך את הכוחות הכי גדולים שלהן, שכן כל אחת מהן רוצה לנצח את השניה, וכוח הניצחון והשלטון על הזולת בכלל, ועל מי שהיה מנגד ושונא בפרט, הוא כל-כך גדול, שלמען הניצחון הכל כדאי.

כפי שאנו רואים במוחש, שעבור הניצחון במלחמה מבזבזים את האוצרות היקרים ביותר שנאספו במשך כמה דורות, והצדדים הלוחמים הולכים במסירת-נפש בפועל ממש.

כך גם במלחמה הרוחנית של היצר הרע והיצר הטוב. כל אחד מהם מתחזק לנצל את הכוחות הגדולים ביותר כדי לנצח במלחמה.

במלחמה יש כלי נשק שונים.

יש כלי נשק שניתן להשתמש בהם רק מקרוב, ויש כאלה שאפשר להשתמש בהם דוקא מרחוק.

כל זה קיים גם במלחמה הרוחנית בין היצר הרע והיצר הטוב, שלשניהם יש את כל סוגי כלי הנשק.

(9) סנהדרין עב, ע"א. רש"י על פסוק תצא כא, יח.

9

ליצר הרע יש כלי נשק גלויים, שהם כל הענינים הגשמיים של הדברים המותרים, כפי שהרבי¹⁰ נשמתו-עזן אומר¹¹, שאפילו דבר המותר, כאשר אוכלים אותו כדי למלא בזה את התאוה לדבר, גם הדבר המותר נהיה רע.

התאוה הופכת את הטוב לרע, והרע נעשה כלי נשק כדי להמית את האדם במיתה רוחנית. גם אם אינו ממית אותו, הדבר עושה אותו לבעל-מום, והוא מקבל חיות מהרע, וזה מביא אותו לכך שענין של תאוה גורם לו עונג. ליצר הרע יש גם כלי נשק המשפיעים מרחוק.

היצר הרע מחטיא את האדם בדברים אסורים שהאדם עצמו אפילו לא יודע מכך, וזה ממית האדם במיתה רוחנית, רחמנא-ליצלן.

← כמעשה הידוע שאחד בא עם חתנו, למדן גדול, אל הרבי¹⁰ לליאזנא והתלונן שהחתן התנהג תמיד בהנהגה טובה, אבל לפתע החלו ליפול לו ספיקות באמונה, והוא עצמו סבל מכך צער גדול.

← אמר לו הרבי שהוא נכשל בלא יודעים בחלב עכו"ם, ונתן לו תיקון לכך, והוא הבריא ברוחניות.

חלב עכו"ם והדומה, הם כלי הנשק של היצר הרע היורים את חיציהם מרחוק, וממיתים רחמנא-ליצלן או עושים את האדם בעל-מום ברוחניות.

קיצור. העבודה להאיר את החושך של היצר הרע היא מלחמה שהשניים, היצר הטוב והרע, מנצלים את הכוחות הגדולים ביותר כדי לנצח בה. כלי הנשק הגלויים של היצר הרע הם הדברים הגשמיים שהאדם עושה בתאוה, הוא מתגשם מהם, וכלי הנשק הנסתרים שלו הם שהוא מחטיא את האדם בדברים אסורים ללא ידיעתו.

ד.

גם ליצר הטוב יש שני סוגים של כלי נשק, כאלה שמשפיעים מקרוב, וכאלה שמשפיעים מרחוק.

(11) תניא פ"ז [הערת כ"ק אדמו"ר].

(10) אדמו"ר הזקן.

תשובות והנהגות

השלם

חלק ראשון

כולל

תשובות בד' חלקי שו"ע למעשה האיך לנהוג
הידורים, אזהרות, והנהגות לכל ימות השנה
ובתוכם דברים הרבה בע"פ שקבלתי ושמעתי
מגאוני וצדיקי הדור (וצ"ל)

מאת

הרב משה שטרנבוך

רב וראב"ד דק"ק מרכז התורה ביוהנסבורג
מח"ס "מועדים וזמנים" ו"שעם ודעת" עה"ת
סגן נשיא העדה החרדית בעיה"ק

מהדורה חדשה

סודר מחדש עם הרבה הוספות, הערות ומקורות
בתוך התשובות ופנים חדשות בא לכאן בכל הספר

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשנ"ב לפ"ק

הכשר שאז מבטל לצורך יהודים אסור, וכה"ג בהכשר גרע מאשר בלי הכשר.

ושפיר נראה ליזהר כשאנו מעניקים הכשר למאכל שנעשה בהשגחתנו, ומעורב שם איסור, אין סומכין על ביטול, כיון שאז נתבטל עבור היהודים וההכשר מגרע, ולא מועיל הביטול, ואסור גם בדיעבד.

סימן תמא

7 שאלה: חומר איסור חלב עכו"ם.

יש סומכין על רבינו החזו"א זצ"ל שכתב (יו"ד סימן מ"א סק"ב) דבמקום שיש פיקוח ממשלה לא לערב בחלב מין אחר יש להתיר חלב עכו"ם דהוה כשפחות דמרתחות, אבל שמעתי מהגאון רבי ישראל וועלץ זצ"ל ששאל פי רבינו החזו"א זצ"ל, והשיב שאין דבריו למעשה כלל אלא לילדים קטנים או יולדת תוך שלשים.

וידועים דברי הגר"א זצ"ל בענין מים אחרונים שחזו"ל לא גילו אלא הטעם הפשוט, אבל יש לתקנותיהם טעמים נוספים, וגם כאן בחלב עכו"ם מקובל שאין הטעם משום חשש חלב טמא לבד, אלא כנראה גם כדי להבדיל אותנו מעכו"ם, ועל יינם גזרו אף בנגיעה ובחלב גזרו שצריך שמירה, וכן הביא הגה"ק רבי חיים מצאנו זצ"ל בשם חמיו ה"ברוך טעם" זצ"ל שקבלה בידו איש מפי איש שזהו תקנה קדומה ולא רק מהטעם שפירשו שהוא משום חשש חלב טמא. וכן כתב בערוך השלחן ס' קט"ו ס"ו שכך מקובל מגדולי הדורות ועי"ש מעשה נורא מענין זה.

ויש להקפיד מאד על אסור חלב עכו"ם, והאדמו"ר רבי יוסף יצחק מלובקין זצ"ל קבלה בידו שהשותה חלב עכו"ם פוגם אצלו באמונה, ואבות אבותינו הקפידו מאד מטעם כמס, ודי בזה להעיר לאלו שהתירו כאן, ומוסרים הכשר למצרכים עם חלב עכו"ם מפני שיש פיקוח ממשלתי, אבל בלאו הכי היתר זה אין בו ממש היום, שאפילו ימצאו שם חלב מעורב יקנסו אותו קנס ממון מועט כנגד הריוח התמיד שיש להם מזה וע"כ לא מירתת, ולא נקרא בזה שמירה.

והשותים גם היום חלב עכו"ם וסומכין על פיקוח ממשלתי חסר בהם יראת שמים, ועליהם וכיוצא בהם אני קורא "מי ששותה חלב עכו"ם וסומך על המכשיר אינו ראייה שאין בו יראת שמים, אבל מי שאין לו יראת שמים הוא שמחפש לזה היתר".

להסתלק מתי שתרצה, (וגם אינה כשפחה רק לעשות מצורכי הבית כבישול וכדומה) דאפשר דלכו"ע יש בזה משום בישול עכו"ם. ע"ש.

סימן תמ

שאלה: האם מותר לקנות מאכל מגוי עם הכשר אלא שיש בו תערובות איסור שנתבטל.

הרדב"ז (ח"ג סימן תקמ"ז) ס"ל שבקנין גופא שקונה מהגוי נחשב כמבטל איסור לכתחילה ואסור לקנות, וכן כתב בבית יוסף סוס"י קל"ד בשם תשובות הרשב"א וז"ל, שאפילו וודאי יינם שנתערב בשאינו מינו ובידינו או אפילו תחת ידם היה בטל כרובא לפי שזה דרך המקרה וכל שנתערבו דרך מקרה לא החמירו בו עד שהיה נ"ט אבל כל שדרכן לעשות כן אסור האינו בטל במיעוטו כדרך שאמרו בכבשים שדרכן (של נכרים) לתת לתוכן יין וכו' וכו' ע"ש, ומבואר שבדרכן כך לא סמכין אביטול אף שנעשה לפני שבא ליד ישראל ע"ש, ועיין ברמ"א (ק"י"ד ס"ק ו') שחולק בפוסק דמותר לקנות שכר ומשקה של דבש מהנכרים אף אם דרכן ליתן בתוכו שמרים של יין אם יש שישים כנגד השמרים ע"ש, וכב"י (סוס"י קל"ד) בשם תשובות הרשב"א, ויש לחלק דדוקא בסתם יינם דרבנן מותר אבל באיסור דאורייתא שמיירי הרדב"ז יש לומר דאסור לקנות, אבל האחרונים מקילין בזה.

אמנם נראה שאין להסכים שרבנים יעניקו הכשר על סמך ביטול, דכשהגוי מיצר יום אחד במיוחד עם הכשר, או הלוא מבטל בשביל יהודים דוקא וזה אסור, והרמ"א מיירי בישראל שקונה מן הגוים שעשאוהו רק עבור הגוים, וכן מבואר בשו"ת הרדב"ז (שם) דהא כתב וז"ל, והדבר ידוע הוא שאסור דהוה בשעה שלוקחו מהעכו"ם כאלו מבטלו לכתחלה, וא"כ יל"פ דהיינו כשידוע כשעושה כדי למכור לישראל דאז הוי כמבטלו לכתחלה.

ולפי זה נראה דאם קונה מהשוק בסתם וכבר נתבטל אין בזה איסור אף בקנה, אבל כשקונה בהכשר, וסומכין על ביטול כרוב, כיון שמערב בשביל יהודים גרע ואסור, הרי לדברינו לימוד גדול, דפעמים שההכשר כשהוא לא מהודר וסומכין על ביטולים מגרע, שבלי הכשר מותר כיון שלא עירב עבור יהודים, ובקנייה לא נקרא מבטל איסור. אבל כשיש

FLECKELES, Elazar, b. David

זה השנה לה

ספר שארות ותשובות

מהר"אה

הוא חלק ראשון

מחבור

תשובה מאהבה

חסד חסדתי עם נזכ אל אלעזר נ' דוד ז"ל פלעקלם נהסנז
קי"ק פראג הבניה

נדפס בה קריה הנאמנה

פראג

סחה מווסלה לדוכו ונזכני האדיז בלדיריס המקיד בכל דרכיו הקיב
פראנק יחי' חיים אלוזיס טובים ונחוכים עם הבניה היקנה
היקנה בריא לודאוויא : זכל זנע התלכה שלום טובה
ונכנה אוכיר

שנת טוב ומתוק לפ"ק

כ"ז נדפס בשער הספר בהוצאה הראשונה

יען הכאטונים קמו חנו ינזים משתוקקים ליהנות מלורו הולחתי
ללורה מחדש צעלה רכותי הגלוזים הי"ו צנז שנו יחברך כותכוכתו

אני העיר ציטלל שרגא וויעזענבערג

הראשונים ככר ספו תמו מן השוק

וכעת יוצא לאור ע"י

הוצאת

ישראל זאב

ניו-יורק, תשכ"ו

זה. שפוח צברך שחבר כוי. בלוחו מקום בלוחו פקד. ומה צהם וצמשתם עיין רש"י ומד"ש' ואני אלך דרכי בצוהי הלא עוצ לכם עוללות אפרים שחבר זקני הגאון זללה"ה, ומקשיב מני מאמר קל"ב. ומקרא צמס הי יסם נאמר לצי אומר ונומה, נהיות שידוע שלא כחקבה שום צרכה, כי"א לאוכל דבר שנהנה ממנו, שכן נקראו הצרכות הנהנין. אבל האוכל מאכלים רעים שאינו נהנה באכילה זו כלל. בודאי שם לא לזה הי' את הצרכה. לפיכך בכל הפרקים הקודמים שהזכירו צהם בכל הענינים הנלוחים, אשר יעשה אותם האדם ומי צהה? אף על פי שטובי הם צלי עסק, אין הכוונות החילונית. ואם כן בודאי אין לו שמה והנהה מעלם הועשה, ואדרכה יש לו לעצ בעשייהו. ועיקר הנלוחו הצנעה תכליתו החילוני. אשך אליו הוא נושא את נפשו, והרי החורה אין הועשה אללו בקדוים ציד האומן. שצטעז מחיכה העלים יש לו לעצ, ואין לו שמה, כי אם צצעת קבל שכרו כח"כ ולא קדוים לאכול ממהה, ואמרו שאין לו שום הנאה בעלם הועשה, לפיכך מקום לצרך עליה, כח"ש צעקידה פ"שה שחייבי על ארז"ל שאין מצרכין צחורה תחלה שהרלון להם צזה. שאין לומדים לשמה ואינין נהנין מן ההורה גם צורך לא יצרכו עליה כוי. לפיכך פרק זה הונחיל צקיסור המעלות אשר ימולו על ראש העוסק צחורה לשמה. הקדים צצרכה לצרך על החורה. כי העוסק לשמה ואינו מחבין לשום תכלית חילוני. הוא האיש הנהנה מן החורה ושם לזה הי' את הצרכה והאריך צצרכים של טעם וצקשתם ונכס כי שם לזה הי' את הצרכה.

7 ומלקי חסיני חמרה כפשי, הנה בלשון המשנה נקט רבינו הקדוש שמוח הנחלים רבים יחד. צצם חכמים, שם נח"ס לשם זה למען ידעו מדוריה, שהנה חכמים שזיהרו צצצריהם? שלא ילמדו החלמידים מהם הקבל. ע"ד שאמר אצטילון (פ"א השנה י"א דחנות) החמים הזהרו צצצריכם. שלא יתנו מקום שיצאו חלמידים הצחים לחריכם, לדי שגיאה ומכשול. צה וארשך דוגמחו צעולם. מן חנין (צצה י"א חי) ולא יקרא לאור הכר ואמרו בהוספתה (הוצאה שם י"צ צ"י) לא יקרא לאור הכר שווא יעה, ח"כ ימעט"ל צן חליטע אני אקרא ולא חטה. פעם ארה צקש להטות אור : "כיה גדולים צצרי חכמים שהים אומרים לא יקרא לאור הכר" כוי. ויחוח להצטונן על אשר משנה ומפאר ועמיד הלולל לידברי רז"ל. הא חלוח צשמוע צצרי חכמים צכל מקום. ומחי החי דקאמר כוה גדולים צצרי חכמים מה גדלו צצריהם צזה מוקום אחר ואמרו צילדותי צלישנא דמועמחא ושהני. כי צה וראה ההצדל, אשר צין לשון המשנה, ללשון התוספתה, לשון הושנה נאמר צבהם. לא יקרא לאור הכר צלה שום טעם לצצרי. ולא יעלה על צב לעולם להקל צצצרי. צצום היחד צצעולם, כי ווי יקל ראשו אחרי שזרה חכמים כך היא. אבל צלשון התוספתה טעמו וכיומוקו עוו. לא יקרא לאור הכר שווא יעה. ומטעם זה ילאה השגנה לפני השליטי, שאמר אני ולא חטה כוי. צקש להטות. ואמר כוה גדולים צצרי חכמים היינו צעלי משנה שנקראים צצם חכמים שזיהרו צצצריהם ואמרו לא יקרא לאור הכר צקשתם לא אמרו צצעמח. כיולא צזה חנן התם (ע"א ליה צ"י) חלצ שחלצו ח"י. ואין ישראל רואהו חקור. וצגמרה מפרש טעמח משום עירוב צצרי טוח, ופלפלו (שם ל"ט צ"י) אם ישראל יושב צלד עדרו, וצצצור זה מלאו קלי דעה מקום להקל. אם אין צצרי טוח נחלא צעדה, אפילו אם אין ישראל רואהו מוחר. ואנשי חועי לצצם הם, והם לא ידעו דרכי החורה, נחצרותים. כי הושנה לא זזה מוקוהם. חלצ שחלצו ח"י. ואין ישראל רואהו חקור באכילה. כי על כל פנים ל"ל ראוי לראות כשהוא עומד כצצור שם צגעמח, וכן הקבחה כל הפוקקים ומה שקומחים צשטוח עלמון על הפריה עובים צזה צשחי טעיות, חדא דצעלל דעתו ננד כל הפוקקים. ועוד אחס עצרים העירים הצטו לראות, צצצרי הפריה צ"יד ס"י קט"ו. ועיניכם חראינה שלדיק צאמורהו ימים. שסתם צתנלי כפול של

ואף אני כמורה צבורה זו אהלך. מי שאינו אומר דבר צצם אונורו, ומתפלל צצכת חורו. הוא ע"מ שיכצדוהו, ויחמרו עליו חדם גדול הוא. ויקראוהו לכל לראשו. איש כזה אינו עוסק צחורה לשמה. כי הנה שוכו אהו, וזה חורה מה שצרי אדם. ומצמים ומצרים ומחלים אוחו, ופעולתו יטולם לו. שכוצעים ומשתחיים ומידים ואומרים צורך שם כצדו ח"א הסלתו. כמשע הנדילים אשר צאצך והוא קטן כראה כגדול ולא היע לפלנות רלוצן (ועיין גיטין פ"ט ע"ב) אבל האומר כל דצור ודצור צילא ופיו. צצם אומרו. אפילו צקיקא דצצרא גנים. זהו העוסק צחורה לשמה. ואינו הפן צחלות האיש. שילא לו שם צעיר, כשם הנדולים חקקי לב. צדן הוא שיטול שכרו נחמי. כי הוא נהנה מאור חורה עלמו, ולו נאה לצרך צצכת הנהנין. שהנשמה נהנה הימנו. וזה הדבר אשר דצרי התנחל : שנו חכמים צלשון המשנה כוי, ר"ל צלשון המשנה. כל החכמים צשמוחם לכלם צצם קראו. כל אחד ואחד צצם אמרו. אינו נהנה מהחורה עלמה. ואין חורו צכלל צצרכה. כי ספן ציקר הפארה ונדולה. שיכצדוהו כל זרע יעקב ויכשאוהו, ויחמרו נשיא חלדים אחה צחוכינו, אם חולא איש כזה. לא חצצרכנו. וכי יצרכך לא חעננו.

ולצי ראה עוד על פי ח"ש ז"ל (צ"ו ל"ב ע"א) העוסקים צמקרא מדה ואינה מדה. צמשתה מידה ונוטלין שכר צמרה אין לך גדולה מזה. ולעולם היו קן למשנה יוחר מן הגמרה" ופריך הא נופא קשיא. אמרה צמרה אין לך מדה גדולה מזה. והדר אמרה ולעולם היו קן למשנה יוחר מן הגמרה. ח"י ציוני צצי נשכים משנה זו. שצקו כ"ע מחנית, ואזלו צחר

בתיאור שר
אונק'
דוגמחא מאהבא

פתיחה

המקילים יד להקל, ענה הקבלם בזכות זה כדמי ישראל
 יכנס ועליהם חנא זככה טוב כדמלינו בלשון רז"ל
 המחמיר חנא עליו זככה: והוא אשר דבר הנחל. שנו
 חכמים בלשון חכמה. ר"ל בלשון המשנה שנו הנאים
 רבים יחד בשם חכמים. כי נזהרו לשונם ע"כ דברייה
 מעטיו: שלא יולאו חלמידים שלא נהגו כל לורכס,
 וקום לטעוה דצדריהם. נחווה לא דך. ובכלל ברוך
 מי שצחר צהם וצמנחם. שאינו חיקל דאשו נכד
 לשון המשנה המפורשת לחיקור. וזה אשר כל ישנו
 וכל חפלו למזל וקום להקל. אם עקש אם ישר,
 אינו עוסק נחורה לטמה. זולת למען אשר ימלא חן
 ושכל טוב. צייני רבים מעמי הארץ המהידיים ואינם
 יהודים והרבה יש לי לדבר צנה. ולהוכיח צמיטור. כי
 רבות אמתו ועלי לצי דוי. חבל צעוננו רבים מילדי
 העצרים החכמים צעייניהם קלי הדעת. עחקו ונברו
 ויפרו וישרלו וירצו יום יום ועה לחשוח. כמאמר
 הכזיב והמשכיל צעה ההיא ידום

ולצי ראה עוד צנה. ראה ראיית רבים והמונן
 עם. שנו מדך השכל. וחושבים לומדי תורה אינם
 כ"א להורות לעם דרכי החורה. זלח החיה אשר
 חאכלה וזה אשר לא חאכלה. ולהצדיל צין הקודש
 ובין החול. צין הצמח ובין המטור. צין דין לדון. ובין
 דם לדם. חבל צעייני הנהגות המדייני. ומקמר הנוכלים
 לא ידעו נחיצותיה. ולכן רבים מעמי הארץ חכומים
 צעייניהם. ציינו מקח וממכר. ונגד פניהם כצרכים,
 צמשפטי טוב העולם. ואינם כוהנים צמועלות ודעת
 חורה. וצאמת שגו וטעו. כי צני תורה המה היועלים
 האחרים וחכמי לצי.

לא ידעו עמי משנה שלימה. איזהו חכם הנומד
 מכל האדם. ואנשי התורה המה חכמים ומחוכמים,
 שלמדו מחכמי הגמרה. ומכל הגאונים עד היום הזה
 חף זו לדעה זקני הנגב שהושיבו חם חלבסכרד (תמיד
 ליצ חי) ששארל להון חי דין מחקרי חכם. ואמרו
 הכועה חם הנומד. ופירש מהרש"ח צמ"ח אחרי שאלכסכרד
 היה חכם. נחכמה פילקופיאל. שהיה חלמוד חריקטו
 היוני ורלו לרמוז לו. שהחכם החמתי הוא הכוהה חם
 הנומד. כמשיה השכל וידוע אחתי. עיין עליו. ועליהם
 חומר משה ע"ה צאוויחח (הדצרים ליצ כ"ח) יכי גוי
 זחתי יצינו לחאריחם" יכלה צנה הנה לדעתם המושגת
 המה יועלי דעת' ואין הדבר כן. כי אם גוי חוצד
 עלות המה. כי חף להעלות על דעת חכמי. שאנשים
 רקים צעירים צעם להם עלה וחושיה. אחרי שאין צהם
 דעת וחכמה. ולא די שאינם כוה"י הנומד. ויצינו אחריה
 יחכלית החמתי. ומרעה חל רעה ילאו. אחרי שמוקבם
 חללם. שאין לצעלי חורה. לא חלק צנימוסיות. ולא
 נחלה צדרך חרן. ולא גורל בכל קייני טויה. אינם
 חגדלים צניהם על חורת הי ולא מושיבים על צרכי
 חיה. וצלתי לכת אחרי הצמורים. אם דל אם עשיר.
 ואינם משיחים צנותיהם לצמורי ישראל. כי חומרים
 צחור הצחר חורה. צמה יזון וצמה יכלכל. חשם
 וילדיה. ויחור טוב צעייניהם. אם הצנים חמונים
 צחצוח חכמים מדיים קומרים. ויגדלו הנעדים ויסו

שלא להיות חלב טמא חלי כלל בעיר העיר ההיא.
 זקלי דעת חין חצדילין אפילו צין עדר וצין עדר.
 וקונין מן העדר אשר שם טמאים עם עהורים. וצמי
 כתב צעיר שנחלל שם חלב טמא. חף שאינו לחותו
 אינו יהודי שקונה מוחו דבר עמא צעדרו. מכל מקרי
 לריך לכחות קודם החליצה צבלי. חולי הכין שם חלב
 טמא. גם לריך לחחח מחחלה ועד סוף. חל לחו הכי
 אפילו צדיצבד חקור עב"ל. אם כן מה היחר עלמו.
 חל צכל עיר ועיר. חלוי חזירים קוקים וחמורים
 וגחלים חין מקסר ועומדים לחליצה והארכתי צמיקח
 צמ"ד. וכיולא צחן הרבה מעניות. אשר הדצרים
 כאמרו צמח"י מלחח צלח טמא. כהלכות פקוקות
 שלא יולאו החקילין. מקום להקל. כי לא נחגלו
 טעמן. גם רצונו צעלי החלמוד יל. לא להקל על
 דברי חכמים צלו. חלל נושאים ונוחנים צדצריהם
 חמרו צמעה ומששח חלויחח. עד שצרכו הדצרים
 לחמתן של חורה. חלל חלומים שלא שמשו כל לורכס
 ולא ידעו חמתי הנומד. ונחיצות הציקקיה. וחצו
 לחטיף דבר חכמית הקויח. משקילה ועריה מחחלה
 הענין כי דרכם של רז"ל להשיע כל חלקי הסחיה
 וחצין. חם זה לעיות זה. עד שיצור החות. וקושט
 קחי וחלל אשר צחורה וצחכסרל וצחפקורל יחח
 להו חכלית וקלה הענין לא שומע להו ולא קצירח
 להו.

ושלמה חמר (קלה י"ב י"ח) ידצרי חכמים
 כדצרכו וכמקמרות טעוים צעלי חקופות נחמו
 מניה חח"י ויחח סהיה קורח לצעלי משנה צם
 חכמים. על שם שחעליים הטעוים כאשר צחתי
 למעלה. וצעלי הנמחל צם צעלי חוקפת. על שם
 שאקפו וקצלו הדעות יחחיו. חלו וחלו דברי חל"י
 חיים וחלך עולם כי כלם נחמו מרעה חמד כדחמרו
 ז"ל צמדקס קסלת חין רועה חלל חקציה עיין
 עליו

ועתה צני הצע נח ורחה. כי היצנה והנמחל. חמד
 להם. והמה חמים צעלי חחתי. לשמור ולעשות חורה
 והחליה. והצדל ציניהם. בלשון המשנה כאמרו הדצרי
 בלשון קלה. חלחח צלח טמא. כקסר חחתי. והחיו
 הדצרים קחיים החחיים. עד שהחשכילין יחירו
 כוהה קוי. חלו צעלי הנמחל. יחצרו ויחלצנו וילכפו.
 השמוצות והדעית. ח"כ יפה חחתי. צמחחל חין לך
 חדה גדולה חוה. כי שם חחמר טוב טעם ודעת קדושים.
 אשר חקרו חכלית הענין ונחמו ורצו צחכמה וצוויין
 חונם לצעיים הטעוים ונח"ח לדי חכמה. כאשר
 צחתי קוי. למעלה (בענין שחיל סנהדרין כיח צי
 שחי וקחחות נחמו טעמן נכסל צהן גדול העולם
 ועיין צמור וצית יוסף י"ד קימן קס"ח) לכן חחח כל
 השלפול של חחתי. חקוד חכמים וצרכים צעלי חמח.
 טוב אשר חחחו בלשון המשנה. ומינה לא חחמו. והיני
 דקים ורש. לעולם חוי כן למשנה יוחר מן הנמחל.
 היינו לחחחיר בלשון המשנה (ועיין ח"י סוף השיע
 קיח) וחל ציחח חל השען. לקחוק על סקול דחח
 מה שלא שער חצוהנו הקדושים החחכונים. כי צעיינו
 חלינו וצחכנו שחענה הרבה מן החשכילים נכסלו

ספר

ארחות הסופר

והם ילקוט עובדות והנהגות
פנינים וסיפורים, מאירים כספירים,
מיישרים נתיבה וארחות החפצים להדבק
בארחות הסופר ספרא רבא דישראל
מרן החתם סופר זיע"א

מלוקט מספה"ק
וספרי תלמידיו, תלמידי תלמידיו,
שאר ספרים וסופרים ומכתבי יד
וגם לרבות שמועות טובות

יו"ל ע"י
מכון אוצרות הסופר
שע"ק"ק תורה עץ חיים לונדון יצ"ו

סודות התורה ב"מיגו"

שמעתי ממורי אבי הגה"ק מהרש"ם מערלוי זצ"ל הי"ד בשם אביו מרן הכת"ם זצ"ל, שמרן הח"ס זיע"א אמר, כי בכל התורה הנגלית יש סודות עמוקים, אמנם ב"מיגו" יש סודות יותר מכל התורה כולה, ע"כ.
[הג"מ רבי אברהם סופר זצ"ל] י

חלב עכו"ם

שמעתי ממחותני הגה"צ ר' שמואל אלכסנדר אונסדארפער זצ"ל ממאנטרעאל - פתח תקוה, סיפור חשוב מהגה"ק מרן החתם סופר זצ"ל, שצוה פעם לשני טובי עירו ק"ק פרעשבורג להיפגש עם שר העיר תיכף ומיד, ובקושי גדול הצליחו טובי העיר להיכנס אליו בעוד לילה, השר כיבדו במשקה חלבו, והם נמנעו מלשתות מחמת גזירת חז"ל על חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו, ונתרגו עליהם השר ורצה בכעסו להרגם. פתאום נכנס משרתו והעיר לו בפקודת רופאו להימנע מלשתות המשקה, כי החלב ארסי ומסוכן. אז נפקחו עיני שר העיר, וריכר בכבוד והערצה על רבם מרן החתם סופר, שבשליחותו הצליח להציל העיר מגירוש יהודים שהיה ברעתו להוציאו למחרתו.

אח"כ כשבאו לבית רבם החתם סופר זצ"ל, אמר להם שהיה קמרוג גדול בשמים על בני ישראל, מחמת חטא זלזול כשרות המאכלים, ועל ידי מסירת נפשם לגזירת חז"ל הצליח להעביר הגזירה.

[הג"מ רבי אלחנן היילפרין שליט"א] י

שהי"ל קפיצת הדרך כידוע דנתנו לבעל עגלה שלהם שהיה נכרי כוס משקין לשכרותו וישן, ואח"כ בשעה מועטת כבר הי' במחוז הפצם כמפורסם, עכ"ל. וראה בספר ספרא רבא דישאל עמוד ק"ע מרשימות הגאבדק"ק מט"ד זצ"ל בשם תלמיד מהרש"ס אב"ד קראקא ששמע מרבו בשם מרן החת"ס כאשר דברו בפניו מאיש קדוש רבו המובהק החסיד שבכהונה רבי נתן אדלער זצ"ל ומענין המופתים אשר עשה, וז"ל: עס איזט מיט שמות קפיצת הדרך צו האבען דאס איזט קיינע קונסט, מיין רבי האט דאס געהאבט אהנע צו טאהן עכל"ק. וראה במכתבו בספר זכרון למשה (דף י"ג ע"א).

יג שסיפרה להג"מ רבי מאיר יודא וואזנער שליט"א מסקווירא, והוסיף שכשאמר זאת להאדמו"ר מליובאוויטש, אמר לו כי גם אצלם בחב"ד מקובל שבמיגו יש סודות גדולים, אבל לא שמע שיש במיגו סודות יותר משאר חלקי התורה ע"כ. ועיין בקונטרס התקשרות (טבת התשס"ג) עמוד י' ברה" סודות המיגו. יד אב"ד ראדאמישלא פה יצ"ו, בספר יפה שיחתן ח"ב (ב"פ תשס"ה) אות צ"ב.

אותך בשמים בשם חמדת י מאור, ובליל ער"פ חלם יתב אלי בזה"ל ידע רז"מ ים ושנים.
[המהרש"ם זצ"ל] י

שנה, עם בני ישיבתו, וכן יו, לעת זקנתו של השבט ילא נחלש התיקון הצות. זמחה לעהמן ע"ה, ואמר קון הצות בישיבתנו הק',

בי יוסף ליברמן שליט"א] י

ד רגע אדבר כי שמות בעיני מאיש מופת מורי הם סופר נסע פעם יחד זייץ לניקלשבורג, ומשם ; דרך אחרת בידם רק יתו במה שכתב "ממה

מ רבי דוד פרענקל ז"ל] י

ז מרכי. י ס"ג בין המצרים כד"ה ס י"ט שכתב כן הגר"י

מוד קכ"א. ועיין בספר רשת וירא שכתב בזה"ל י"ג אדלער זצ"ל מפ"פ

Breisch, Mordecai Jacob

ס פ ר

חלקת יעקב

חלק שני

שאלות ותשובות בד' חלקי הש"ע

רובם ככולם בדברים העומדים על הפרק לפי התחדשות החיים היומיים בהמצאות החדשות, ותנאי החיים, ונלוה לזה קונטרס בנושאי אזרחית

מנאי הצעיר

מרדכי יעקב ברייש

אב"ד ציריך יצ"ו

בעהמ"ח שו"ת חלקת יעקב ח"א וספר החזיון והתיקון דרשות

מהני נסיון המדע לזכר אף על פחות מס', א"כ ממילא נפל כל היתר דמרתח לזירא, כיון דלדידכו אף פחות מס' חסור, וזה אין יכולים לזכר. וזכרנו כשאלו נתנו סתם חלב, יש מקומות שונים וזמנים שונים, ומי יודע אם גם שם יהי מרתח.

ע"כ פשיטא דפשיטא, דח"ו לן להחיר ולזלזל דרובנן להבגאל באיסור. וכן אנו נוהגין פה במדינת שו"ץ, שבהקלות מפזרים מומן רב, עבור כשרות החלב, וכן במדינת אנגליא ואנטוורפן. ומסתמא גם הכרדים באר"צ יודעים להיזהר בזה.

גם בירחון "פוסק" (חשון-כסלו-טבת תשי"ג הריבז נדפשו רב אחד להחיר חלב עכו"ם ומלא מליאה להשצ"ץ ה"ל, דבגזרה היתה רק במקום גמלים (ואגב, צפ"ת נרמז להשצ"ץ). ואי משום דבר שבמנין, סמך על המג"א דס"י תר"ץ, ולא הביא כלל למג"א דרס"י חס"ב. והנה לפי מה שכתבתי ובחתי כל הענין, כל הדברים הנאמרים בה"פוסק" להחיר, פורחים באויר ואין להם כלל על מה לסמוך.

על בחינת הכימאי. א"כ אף במקום שיש פקוח הממשלה, זאת אומרת, שהממשלה מפקחת כפעם בפעם לנסות בחכמת הכימאיא אם יש שם תערובת עמא, כיון דאין אנו סומכין ע"ז, משמעות שהם אינם יכולין לקבוע זאת ע"י בחינתם, א"כ ממילא לא שייך גם מרתח, כיון דאף כשיערב לא ידעו להבחין. ואף די"ל, אף דלפי דין שלנו אין אנו סומכין על בחינת הכימאי העכו"ם, מ"מ מרתח — אכן עכ"פ שוב לא הוי ידיעה ברורה, דאפשר העכו"ם ג"כ סובר כדון שלנו. וזכרנו כפי ששמענו אין ביד הבחינה הכימית לזכר, אם אין שם איזה מעט מן המעט, אף פחות מן ס', ושאר עניינים כשאלו מחירין מטעם ביטול צם, אבל לענין חלב עכו"ם, דרעה כראש"ד והרשב"א (מוצא צ"י קט"ו) דלא הלכו בזה אחר נו"ט, כבר מבואר בנז"ת ס"ו, כיון דיש פוסקים כראש"ד והרשב"א דחסור עפ"י דינא, א"כ יש לחוש במקום שנהגו איסור, שאחזו כן להלכה וקיבלו עליהם ועל זרעם לפסוק כן (כוא מיירי לענין חמאה), א"כ כש"כ לענין חלב דנהגו כן בכל מקום מדור דורות לאסור חלב עכו"ם, אם קבלו לפסוק כראש"ד והרשב"א לזה לא

סימן לח

המשך

בכל המקומות ואף בערי ספרד (חזן מאיזו מקומות בספרד וכמבואר בשד"ח ה"ל), אנו נוהגין לאיסור, וע"ז כתב שפיר החת"ם (ס"י ק"ז ה"ל) דנמלא קולו תומרו, דיש חשש גדר דאורייתא, ומזה לא נגע החז"א כלל בספרו (גם י"ל, דכל השקלא ועריא קאי רק על האצקת חלב, ולא היתה בכלל בגזירה דנאסר צמנין).

יא) ומה שהשיג החז"א בשם על החת"ם, שכתב נפרש דברי רש"י ל"ה א', בטעם איסור הגזינה משום שא"א בלא לחלוחי חלב, דכוונת רש"י משום דחלב נאסר צמנין, וכתב עליו ח"ל: דברים חמוכים מאד, וברש"י מבואר בהדיא דכחשש של לחלוחי חלב הוא משום חלב עמא (שהרי אמרו שא"א בלא לחלוחי חלב ופירשו רש"י דנשאר חלב בגומות שבגזינות, ובסוף סיים רש"י ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו" ואם חלב עביר קאמר, מאי ספק יש בדבר, הלא זהו שאמרו שא"א בלא לחלוחי חלב) אבל משום חלב עביר, ודאי אין לגזור וכו' עכ"ל החז"א.

והנה במחכהג"א אף דרז גזברי למאד, אבל גם החת"ם רב גזברי למאד, עוד מדור של גלוניס מוצהקים ואין לדחותו בקש. בעוד שהחת"ם מתפאר בעלמו, שהליל את רש"י ז"ל מקושית החוספות שם וכתב: והמעין בלשון רש"י יבין דבר לאישורו וכו' כל רואה יבין שזה דעת רש"י במתק לשוניו וכו'. ונבינה נא דברי החת"ם ונבין גם דברי רש"י. החת"ם מבאר, דרש"י ס"ל דחלב היתה גזירה קדמונית עוד קודם הגזינה, וכמוכן פשוט משום חשש עירוב חלב עמא, ואז נאסר צמנין, דאף כשיב"ו לן כוכח ואומדנא גדולה שאין שם עירוב עמא, כיון שאין

76 (י) לאחר כתבי העיריני בני החו"צ מר שאול יחי, לעיין בחזון איש (פ"ז ס"י ד' ס"ק ד'), לענין אצקת חלב שלדעתו יוכל להיעשות גם מחלב עמא ואסור. ואח"כ כתב ח"ל: אמנם בשיש פקוח הממשלה על החלב שלא יערבו חלב עמא, והם לפיכך לעונש על הזיוף, יש מקום לומר, דהוי כשפחות החולצות דמירוחה, וכיושב צד העדר וכשהוא עומד הוא רואה. והפ"ח כתב להחיר, באם חלב עמא ציוקר וכו', או אין עמא בעדרו וכו', והש"ד בשם רש"י דאוסר אף באין עמא בעדרו, היינו משום דחשוב כחלב המופקד ביד עכו"ם, וחיישינן שמא יקח מן העכו"ם ויערב, וזה דוקא ביש בעיר חלב עמא, אבל אם אין בכל העיר עמא, הדין נותן דהוי כאין בעדרו עמאה ויושב צד העדר וכמוש"כ הפ"ח, עכ"ל החז"א.

והנה סיפר לי הרב ה"ג ר' משה סאלאווייטשיק, נכד הר"ח, שהוא שאל להחז"א ע"ז שאומרים עליו שהחיר חלב עכו"ם, והשיב בזה בלשון: מה עוד יאמרו עליו, בקרוז יאמרו עלי שאני מחיר ח"ו גם א"א. והעיד לפני איש מהימן ביותר, ששאל לחזון איש על השמנת (סמעטענע) של עכו"ם, ואסר לו בפירושו. וגם העיד לפני עוד איש אחר מהימן ביותר שאסר בהוראתו חלב עכו"ם, אף לקטן בן ה' שנים. וכנראה מה שכתב בספרו ה"ל, הוא רק בדרך שקלא ועריא ובלשונו יש מקום לומר. ובחמת לא הביא לן שם שום חדשות, ומי לא יודע מדעת הפ"ח דחלב לא נאסר צמנין. והשד"ח (חט"ו מערכת חלב) ה"ל, מביא בארוכה כל השיטות בפרטיות שכתב סוברים דנאסר צמנין, וכתב סוברים דלא. אבל עובדא דמלתא אין מי שיכחיש, דמדור דורות

ישראל רואהו אסור. אבל תחילת בגזירה היתה כמזון משום חשש חלב עמא. אמנם כשנשתנה החלב לגבינה וחמאה לא גזרו וחזר להיות. כיון שבעלם המליאות, אי"א שיש שם חלב עמא, כיון שאינו עומד, וא"כ אף שהגבינה והחמאה באים מחלב עמא שנאסר לאחר הגזירה, אף בידוע לן מכה הוכחה והאומדנה שאין שם שום עירוב עמא, אכן זה דוקא כשנאסר בעלמותו חלב, אבל כשנשתנה מזורת חלב זה לא היתה בכלל הגזירה. וע"ז קאמר הגמ', דגבינה אסורה משום שא"א בלא לחאוהי חלב ומפרש רש"י במחק לשונו (לפי בגי' הכ"ח), שא"א לגבינה בלא לחאוהי חלב, צין גומא של גבינה נשאר מן החלב וחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו אסור, דילמא עריב צי' חלב עמא (רש"י מפורש קודם טעם הגזירה הקדמונית דחלב, שצאה משום חשש עירוב עמא, וכשנאסר צמנין ממילא אסור אף כשידוע לנו עפ"י אומדנה, שאין שם חלב עמא כמו בגבינה, דבעכו"ם אינו שוטה לערב חלב עמא כשאינו עומד ובקושיות תוס' שם ס"ל לרש"י דכיון דנאסר מתחלה משום חשש דעמא, נאסר צמנין אף באין שם עמא). וכחצ רש"י עוד, ואע"ג דחלב עמא אינו עומד, מ"מ אס עירב עמא צטבור, העמא ישאר עם הנסיוני דחלבה הטבור וכו' ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו (רש"י מפרש עוד, מדוע אנו אוסרין להגבינה, משום החשש דהחלב, הלא חלב עמא אינו עומד ומטעם זה גבינה וחמאה לא נאסרו מקודם, כיון שבעלם המליאות אי"א שיהי' שם חלב עמא כיון דאינו עומד, א"כ אס נאמר ג"כ דהמליאות היא שהחלב העמא נפרד גם מהנסיוני דחלבא הטבור, א"כ מדוע תאסר הגבינה מטעם שא"א בלא לחאוהי חלב, הלא א"א שהחלב העמא יהי' שם באופן כשנפרד מהנסיוני דטבור, וא"כ כמו שגבינה לא היתה בכלל הגזירה, גם לחאוהי חלב שבגבינה לא היו בכלל הגזירה, כיון דמליאות נפרד החלב העמא

מהנסיוני הטבור. וע"ז קאמר רש"י במחק לשונו דזה אינו, דאס עירב עמא צטבור העמא נשאר עם נסיוני דחלב ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו, וממילא כיון שבמליאות אפשר שבגומות יש חלב עמא, נכנס חלב שבגומות ג"כ לגזירה דחלב, וממילא אף שעפ"י הוכחה ואומדנה שאין הטבור שוטה לערב, אין שם חלב עמא, אסור מטעם דבר צמנין, ודברי חת"ם שרירין וקיימים. ובפרט דיש לומר גם בפשיטות, דלשון ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו, שע"ז צנה החזו"א יסודו לדחות חת"ם, קאי על הגבינה, שחששו לאסור הגבינה מטעם דלקמן ע"כ יש חרי לישני או חיישין לבאי דביני אטפי. ושפיר שייך לשון זה לחוש. ולדעת החזו"א שרואה לפרש דבר רש"י דבגבינה חיישין לעירוב, משום שמא לא רחץ הכלי, א"כ קשה לשון רש"י שם, דילמא עריב צי' חלב עמא, הול"ל שמא נחערב חלב עמא, שלא רחץ הכלי. ובכלל קשה לומר, משום חשש זה לאסור הגבינות, דזה רק לכהחילה לרחוץ הכלי, וכמבואר שם בדבריו. ומה שהקשה על החת"ם, שהביא מדברי הש"ד בשם רש"י לאסור חלב המבורר שאין בו הערובת חלב עמא, ותמה עליו, שהרי כבר פרשו הפר"ח, דהוא דוקא ציט בעיר חלב עמא, אבל אס אין בכל בעיר חמורה וכו' לא שמענו לאסור, עכ"ל. **הנה** צספר האורה לרש"י (נדפס ע"י צאנער, חרס"כ סי' ק"י ס"ק י"ד) כתב: חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, ואין בכל אותה מדינה דבר עמא, ודאי מותר לאכול וכו' ויש שמחמירין בדבר, משום פרכא דחלב שחלבו גוי אסור, ואע"פ שאין עמו צממה, עכ"ל. וצד"ח ה"ל מביא דברי הפרדס לרש"י כיפך מזה. ואינו יודע עד כמה אנו יכולים לסמוך על ספרי הקדמונים ועל הגירסאות שבהם היוצאים מחדש ע"י מלומדים. והנני בזה מוקירו ומכדו עש"ק חלא, תשי"ד.

סימן לט

בענין אי מותר לרופא לעשות זילוף לאביו

כבוד הוד מחותני יקירי הרב הגאון הגדול המפורסם כש"ת הכל משבחים ומפארים וכו' וכו' ר' יצחק יעקב ווייס שליט"א הראב"ד דק"ק מנשטער והגליל יצ"ו.

אחדשכ"ת באהבה וידידות

בדבר שנדברנו בעת היותנו יחד, אם מותר לרופא לעשות זילוף לאביו (איינשפריצונג) וכידוע שעל מחלות שונות כמו מחלת הלב והריאה עושין לרפואה זילופים (איינשפריצונגען) שונים ממינים שונים והשאלה בכן שהוא תמיד אצל אביו ויש קצת קשות לקרוא בכל פעם לרופא אחר והרז ירול לשמות זאת רלי שהות.

— (קוץ) דילמא חביל לי, ונפסק כן לכלכה צרמז"ם ממרים פ"ה ובטוש"ע יו"ד רמ"א, וכן לענין להקח לו דם, רק בשאין לו אחר מותר — ע"ש היעז צב"י וב"ח וש"ע, וצ"ל לו אחד אסור — אכן המושג של אין לו אחר, לא צרירה לן, אי הכוונה שאין לו אחר צמוחלט, או אף בשאין לו אחר צניקל רק צטורח גדול, ג"כ מקרי אין לו אחר — וע' בחינוך מלכ"ה הלשון אס אפשר לו ע"י אחר וצחוס' פסחים כ"ה צ' ד"ה אי אפשר ו"ל, נראה לר"י דלא אפשר כדרכו אלא צטורח גדול חשיב לא אפשר ע"ש — וע' חוס' יבמות ה' צ' ד"ה כולה (צ"ח עליו מהרש"ם צדרכי שלום ע"ז). דאי לא צורה שני. הו"א דשריפת הדשים דוחה יו"ט.

בשארין שם ישראל כלל בשעת החליבה שבזה
 השלחן לא פמך כלל להתיר אפילו בשעת
 שנתבאר. ואין שום ספק שזכות גדול הוא
 ז"ל חלב בשר כראוי עבדיך. וכמוכן לכל אנו
 טיטות שבאופן של חלב מן השוק שאין הדיר
 של ישראל רק של גוי, הרי לפי דעת קדשו
 "ו בייב של ק"ן, הדין פשוט כמו שכתב ד"אין
 ילו בשעת ההק"י.

- יג -

הלכה ותשובה להלכה כבהירות ועמקות
 הנאון הפוסק המובהק, משיירי כנה"ג אחרי
 , הנאון בעל חלקת יעקב שחולק על ההיתר
 בכל תוקף ועוז

ז חלקת יעקב (מכנאון) המפורסם כפוסק כמוכנה,
 משיירי כנה"ג אחרי כמלחמה שכוחו כן מן כרלשוניס
 לגבר בנקילות ועמקות נפלאה מרבים בשאלות
 לו על הפרק בחקופתו (אנו) יש תשובה נפלאה,
 כל הראיות שעליהם טכוסם ההיתר, וסותרם
 נקיות נפלאה, והוא תשובה ארוכה מפורטת
 זוייד ס"י ליד, שמתחיל עם העתק דברי הנאון
 יב כותב וז"ל. והנה באמת אין בכל ראיותיו
 ר דין המפורש בשו"ע והפוסקים עד גדולי
 , והנהוג מקדמת דנא בכל תפוצות
 כמו שנברר להלן, אחרי שנדן ראשונה על
 כפי המבואר בפוסקים ובשו"ע.

זו כפי ל"יה וז"ל: ובאמת לא הביא לן שם שום
 י לא יודע מדעת הפרייה החלב לא נאסר במנין,
 זככה (לכ) הנ"ל מביא בארוכה כל השיטות
 זהרבה סוכרים דנאסר במנין, והרבה סוכרים
 עובדא דמלתא אין מי שיכחיש, דמדור
 ל המקומות ואף בערי ספרד (הן מליח
 זרד וכמבואר בש"ח כ"ל) אנו נוהגין לאיסור,
 ב שפיר החת"ס (סימן ק"ז כ"ל) דנמצא קולו
 יש חשש נדר דאורייתא, ומזה לא ננע
 ז בספרו ננס י"ל, דכל השקלא ועריא קלי רק על
 ילא סיכה ככלל הגזירה דנאסר במנין.

ז"ל

זיטא דפשיטא, דח"ו לן להתיר ולזלזל
 תגאל באיסור. וכן אנו נוהגין פה במדינת
 הקהלות מפזרים ממון רב עבור כשרות
 במדינת אנגליא ואנטורפן, ומסתמא גם
 ארה"ב יודעים להיזהר בזה.

גם בירחון הפוסק (משון - כסלו - ענת השי"ג) הרדיב
 בנפשו רב אחד להתיר חלב עכ"ל ומצא מציאה
 לתשביץ הנ"ל להגורה היתה רק במקום גמלים (ולא
 נס"ח נרמז להשביץ), ואי משום דבר שבמנין, סמך על
 המניא דמי' תריין, ולא הביא כלל למניא דמי' תמיד.
 והנה לפי מה שכתבתי ובארתי כל הענין, כל
 הדברים הנאמרים בהפוסק להתיר, מורחים באויר
 ואין להם כלל על מה לסמוך. ע"כ.

- יד -

דעתו הנדולה של הפוסק המובהק אביר ההוראה
 הנאון הצדיק רבי יונתן שטיף

בסי ביסוד יוסף - סהרת יויט (ח"ז עמ' ל"ג) מובא
 תשובתו הרמה בנידון, וז"ל: עייד ששאל אם יש להתיר
 לשתות חלב נכרי כיון שעפ"י הממשלה יש עונש אם
 מערבים דבר ממא, ומי שעושה כן לוקחים ממנו הרשות
 למכור עוד חלב ע"כ, הנה הי"ג שפיר חזי משי"ב מרן
 הנהיך בעל לבושי מרדכי יו"ד ח"ב ס"י ג"ז שהעתיק ממרן
 התת"ס ז"ל יו"ד ס"י ק"ז שכי' דס"ל לרשיי החלב גזירה
 קדמוניות היתה וכו', וכתב שכן פסק הרמ"א וכ"מ, ואנו
 בני אשכנז כבר קבלנו כהדעות להחמיר ואסור עלינו
 מדינא ואין לו התרה וקרוב בעיני נדר דאורייתא, ס"ט
 ק"ל שכך קבלו הנדר שיהיה אסור עלינו בקלא איסור
 דרבנן, אבל לעבור על זה עובר על נדר דאורייתא עכ"ל.
 העתקתי אותם הדברים כדי שידעו המקילים מה
 שלפניהם וכו' - יונתן שטיף

- טו -

דעת הנאון הגדול משיירי כנה"ג אחרי המלחמה,
 רבי עקיבא סופר אבד"ק פרעשבורג בעל דעת סופר

במפר שו"ת דעת סופר יו"ד ס"י ל"ו, וכן בסי ימוד יוסף -
 סהרת יויט (ח"ז עמ' ל"ג) מובא תשובתו הכרורה והחריפה
 בנידון זה, וז"ל שם: והנה מי יבא אחר המלך מאן מלכי רבנן
 גדולי פוסקים שמהמירים אפילו במקום שאין מצויין דברים
 טמאים, עיין תשובה מאהבה וחכמת אדם יו"ד כ"ל ס"ז
 במס"ן, ועיין בדרכי תשובה שמביא את הפוסקים שאסרו,
 ואנו בני מדינת הגר אנו נוהגין עפ"י הוראת ק"ז רשכבה"ג
 בעל ח"ים זצ"ל בסימן ק"ז שחלב דזה דבר שבמנין כשי"ד,
 ואסור בכל מקום אפילו דלא שכחיו כלל דברים טמאים,
 ומסיק שם ואנו בני אשכנז אסור מדינא ואין לו התרה, עוד
 שם בסיום התשובה: ואתה בני שמור נפשך ואל תמוש
 תורת אסר, מפילא נפלו כל ההיתרים כבירא כמוכן, ואין
 להאריך שלא לצורך וכו'.

ועי"ש ששוב האריך ליישב דברי מרן ההת"ס
 מתמיהותיו של ההו"א, ומסיים וז"ל: ודייק היטב ותראה
 שדברי ק"ז נכונים ומשה אמת תורתו אמת, אמכ"ר וכו',
 ונזכה להנות בתורתו עד מציון תצא תורה והבר הי'
 מירושלים עיה"ק, הרושית כותב בחפזי - הקי עקיבא
 בה"ג מוהרשי"ב סופר ז"ל.

- טז -

דברי אחד מרבני אמעריקא בשנים קדמוניות הנ"א
 מילווער: "מי כמוני היודע מי הוא ב"כ הערכאות
 שכער בצע מעט ימכרו הכל, וכמ"ס ראיתו זה" -
 "ח"ו לסמוך על המקילים האלה בחלב של עכו"ם"

ואחריהם, מצאנו ראינו שאף הרבנים האמריקאים
 דאו חלקו על ההיתר בתוקף, וז"ל הגאון החריף הנמנה
 בשורה ראשונה של הרבנים החרדים דאמעריקא דאו
 ארץ לא זרועה, הי"ה הנאון המפורסם רבי אליעזר מילווער
 רב דפנסילבאני (מכובל נסי יסוד יוסף - סכנה יויט ח"ז עמ'
 מ"ח)

בס"ד יום שנכפל בו בי טוב ערי"ה מניא יבה בנין
 ירושלים" (תשפ"ן) לפ"ק וכו' - עוד זאת שנית ראיתי קמו
 מקילים בטעמים של מה בכך להקל נגד המפורש
 בתלמוד בשו"ע ובראשונים שהל"ב של נכרי ואין ישראל
 רואהו אסור, ולרשיי זקן זקני וכמה מהראשונים הוא
 גזירה קדומה שגורו עוד קודם שגורו על נבינה של נכרים,
 ואין ביד מי להקל ח"ו בזה, ולכמה יש בזה איסור
 דאורייתא כנדר, אבל כמעט כולם אוסרים. ונגד גדול
 אחד לפני מאות שנים שרצה להקל בעדות הספרדים
 עמדו עליו כל גדולי הדור ההוא ואסרו ונשאר יחיד
 בהתירו, וכן נעשה לעוד גדול אחד לפני יותר ממאה
 שנים, וכל המדינות ההרדות עמדו על משמרתם לאיסור.
 וכמה אסרו גם חלב של מחלל שבת ושל מומר כמבואר
 באחרונים, וכמה אסרו גם אם עשה הישראל מזה החלב
 נבינה או חמאה, ועתה קמו במקלם אשר יגיד להם
 בטעמים קלושים שאינם עומדים לפני רוח כל ת"ח וחדשו
 להתיר נגד כל דעות הראשונים ובטלו הגזירה, גם כתבו
 טעם נאמנות הערכאות והפחד מהם, שגם אם הי'
 בזה מקצת טעם, אך כל הענין ללא אמת, כי מי
 כמוני היודע מי הוא ב"כ הערכאות שבעד בצע מעט
 ימכרו הכל, וכמה פעמים ראיתי זה ואין לסמוך

ז"ל ומה נמלא הדבר, שגם מרן הגה"ק בעל יו"א"מ מסאטמאר
 זצוק"ל, הגיד פעם ברוחב בינתו ודעת קדשו כדברים האלה לענין
 היתר זה ממש, וכמובא עדות נאמנה בס' זכר צדיק לברכה (ח"ג לוח
 תחת) מאיש נאמן וחשוב (כ"כ כרכ"ח מ"ח וולף כ"ן ג"ח) שהי'
 נזכר בביתו נאוה קודש, בעת שהי' מדיבר על היתר הלז שנתחדש

קובץ גינת ורדים

מדור על הפרק

כלל עתה ע"ז, אך כל הענין לא תלוי בנאמנות כי גזירה היא כדעת נאוגו קדמאי כרשיי ורשביא ועוד, וגם הרדב"ז אומר ממעם נדר ועל זה המשמר עמדו כל נאוגי הדורות מאז ועד זמן האחרון כהתת"ס ועוד שאומרים, וס"ס לאיסור יש כאן, וחי' לסמוך על המקילים האלה **בחלב של עכו"ם**, וכבר בימים האחרונים החלו להתיר כל הבא מנבלה וטרפה נמל וחזיר מטעמים קלושים, אנא אחי **בל תרעו להכשיל בכאלו, התרחקו מלהתיר כל שמץ מאכל אסור דאורייתא או דרבנן ואל תטמאו נפשתיכם בכל אלה וכו' וכו'**, וידו אליעזר זילבר בדרה"ג ר' בנמ צמח זצ"ל, חונה מה סינסינעט, הרב לאגודת הקהלות, ע"כ.

- יז -

7 הוראתו ומסקין הכוררים להלכה של הפוסק הוותיק בעל מנחת יצחק נגד המקילים בזה

הנה ז"ל בשו"ת מנחת יצחק ח"ב סי' כ"א: במה שהאריך להעמיד הדת על תלה לברר האיסור של חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו גם בזה"ו, ומחול לעיין בספרי הג"ל (סי' קל"ח) שכתבתי לבאר האיסור גם בבהמות ישראל שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו, וכעת מצאתי שכן מ"ל להלכה גם בתי מהרש"ים (סוכ"ה מ"א), וכדאי להעתיק קצת מדבריו שכתב (ע"ס כ"ט מ"ב), וז"ל וזאת ועוד אחרת כי מי הוא אשר עינים לו ואינו רואה כי בעונות, ענין הגבינה רפוי בזמן הזה, ובחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו מזולזלים כקצת מבני עמנו, ועתה המהפך בזכות אותו הרשע נתון יד לפושעים וכו' עיי"ש, ושם מירי בדריא אף בידוע שאין טמא בעדרו כמבואר באמצע התשובה שם, הרי עד כמה יש ליראי די' ולחושבי שמו אשר עמקם לפקח על עדת ישראל, להרים מכשול מקרב הקהל (סי' למנו ע"ס ככתחלת הספר), לגדור גדר ולאסור אף דבר שלא הי' מן הדין, כדי שלא ימשכו אחרי אותם שמוזלזלים באיסור של חלב שחלבו עכו"ם, וע"כ בודאי מחויבים לעשות הכל להציל רבים ממכשול, ובעוה"י שפה עלה בידנו קצת תיקון בזה.

זו לסמוך על פיקוח וחקו הממשלה, ומן ה' מרעיש באש קודש כדרכו נגד החיות. פתאום ציווה מרן לקרוא להגבאי הר"ד יוסף אשכנזי ז"ל וביקש מאתו שיתן לו עשרים דולר, ובהיותו מנומף בידו הקדושה עם הכסף פנה אל האיש ואמר לו: ראה נא ראה, את הצוואניניער הלו אפשר לחלקו לארבעה פינעווערס, ובכל פינעווער אפשר לשחד אינספעקטאר (מפקח מכממלכ) אחר, זאת אומרת שבצוואניניער אחד יש אפשרות לשחד ארבעה אינספעקטארס, ומענה תניד נא אתה, האם אפשר להעלות על הדעת לסמוך על מה שהממשלה שולחת מפקחים לבקר אם שומרים על החוק, לכלי לערב דבר טמא, ע"כ. ונ"מ לכן כדכתיבם כלל כי סוככנ"ל מלכסלס ז"ל במחנות.

וחזר על דבריו בקיצור אך בכל החומר והתוקף, בה"י סי' ל"א אות ט"ו, ואף מתמרמר על מחבר אחד חשוב שהביא היתר זה בספרו כאלו הוא הלכה פסוקה, וז"ל שם: פ"ח הערה ה', הביא כתיב אנכ בזה"ל: ובעין זה דעת החזו"א לגבי חלב עכו"ם, שפיקוח ממשלתי נחשב בישראל עומד ע"ג.

לדעתי לא הי' צריך להביא דבר זה בספרו כאלו היא הלכה פסוקה, שידוע שרוב החרדים לדבר די' הוזהרים בכשרות המאכלים נזהרים עד מאוד בחלב עכו"ם, אפי' בזה"ו, אפי' לקטנים, והארכתני בזה בכמה מקומות בספרי כח"א (סי' קל"ח) ובח"ב (סי' כ"א) ובח"ג (סי' ד' ל"ט ו"י) הבאתי שם דבר נפלא בשם שו"ת תשובה מאהבה, ושם מ"ס ע"ד - ע"ח, ובח"ט (סי' כ"ב) הארכתני לענין מהלל שבת אם דינו כעכו"ם גם לענין דין חלב עכו"ם, ונדהקתי לצדד בכמה צדדים במקום הדחק יעו"ש.

וכן בח"ג סי' ד' אות י" מעתיק בתו"ד בדרך אנכ דבריו החריפים של בעל תשובה מאהבה שהעתיקנו לעיל שמתרועע מאוד נגד התולים עצמם כהיתר הפרי"ח, ומסיים עלה בסוגריוס וז"ל: העתקתי דבריו לענין חלב עכו"ם, מפני שענין זה נוגע ג"כ היום לדינא כנודע.

- יח -

7 תשובתו הנלהבה של הגאון הגדול הפוסק הוותיק והמפורסם רבי חיים מרדכי דאללער אבד"ק ניאמץ

וכן האריך בדברים כדרכונות על היתר בעין זה, הגאון הגדול המפורסם אבד"ק ניאמץ בשו"ת באר היים מרדכי (מ"ג סי' כ"ב), בתשובה לרב א' בר אוריין ובר אבהן עוד בשנים שלפני מלחמת העולם, וכידודי אש קודש מפיו יתבלטון בחומר הדברים, וז"ל: ראשית דבר אודיעהו, אשר השבתי סאו לצורכא מרבנן בר אבהן ובר אוריין - בהעלם שמו מפני כבוד אבותיו וכבוד תורתו - בזה"ל: מכתבו בשאלתו הגיעני, והאמת אני כי בקראי אותו רעדה אחזתני, איך עלה כזאת על דעתו להתיר גזירת חז"ל, כחלב עכו"ם ואין ישראל רואה, בניו על יסוד תהו וקו בהו יען כי בעירו אינו בנמצא חלב ישראל, ועוד דברי הבאי אשר כבר עמד בזה גאון ישראל וקדושו רבינו התת"ס ז"ל בחי"ד סי' ק"ז אם חלב נאמרה במנין גם במקום זמן שאין בהמה מטאה ראויה להלוב ומצוי בנייהם כבזמן ומקומות האלו וכו' בא למסקנא בזה"ל: מעתה חלב שחלבו נכרי ואין ישראל רואהו אסורה עלינו אי דאורייתא אי דרבנן וכו' ופורץ נדר ישכנו נחש כו' יעו"ש, שהוא עמוד הוראה שכל בית ישראל נשען עליו.

ואם רבים מקילים כזה כבשאר איסורים בעו"י דא אחז"ל מוטב שיהיו שוננין ואל יהיו מוידוין, נאמר יהיה מותרין חלילה להתיר איסורים וכו', בעוה"שיית דרכי להשיב להשואלים בדי"ת בארוכה ופעמים בקצרה, אולם על דבריו אין להשיב כלל, כי כל משיב כ"ת מדפיון שאלות לפרקים, הוא דמיון שוא והבל ואינו ענין כלל וב זה, ואך לאפורשי לכ"ת ממכשלה הזאת באר ימנה בכלל מחמיא את הרבים, ואלמלא רז האמנתי כי כ"ת לעת זקנתו יעלה על לבו לחשו ועוד לעשות קונטי על זה להדפיס, הלא יסודו ד שוא ושקר הוא, יען כי בעירו... קשה למצוא חל והוא הפ"ס ושעת הדחק, הלא פגמא דארעא ובכל המדינה כן, וחלב ישראל הוא ביוקר ר עכו"ם, ועתה למה יבוא במחתרת לדון אך פרטי, הלא יגלה דעתו הרעה בתוך קהל ועוד איסורא דחלב עכו"ם, ולמחר - כאמרם ז"ל כך ו של יצר וכו' עד שיאמר לו לך עבוד ע"ז - יאמר על סתם יינכ וכו', אם כי עתה בעו"י, ימים ז חמץ, אשר אין בבח לכפות הר כניגית ולהכריח דת תורתנו הקדושה, ואיש גם מה שאינו ישר ועיני אדם יעשה, אולם זה אך בפרט, אבל בכל קדושים הם, לאסור נעשה ונשמע גם לאיסו מדחז"ל, אם כי קשה לפרקים ויש המסר מן הדחק וכו'.

והננו בזה באזהרה כפולה ומכופלת בכו לקיים מצות ביעור חמץ, את הקונטרס הזה לבו בשריפה, ולא יראה אור, כי חושך הוא ולא אור, לא ירצה לפני ה' ובית ישראל וכו', וזאת ישים: אני וידידי הגאונים המפורסמים בני מהר"י ז [הוא הגאון המפורסם בעל שו"ת נבול הודה] ומהר"ו [הוא הגאון המפורסם בעל שו"ת הרב"ן שלי"ח ככולם מרבני המדינה מפה וטראנסילוואני, וכמו נגדו במחאה חזקה ויהי לו בעוה"י כלומה, ובעוד ויענש ויבש בעלמא דקשט, אשר הכרוז לאמור, זה האיש אשר אבותיו נאוגי וקדושי נ בפרץ לגדור נדר לדברי תורה וסופרים, והוא פיו אבותיו, להמנות בין פורצי נדר, כל זה ושים אל מדרכו הרעה, ואו טוב לו, ואת כ"ת הסליחה דיברתי קשות נגדו, כי כל יודעי ומכירי יעי באלה דרכי, אך לדבר בנחת, אמנם גלוי וידוע כי אש שלהבת דת תוה"ק הבער בנקודה שבלבי מדבר מתוך קולמס, וזכות אבותיו הג עליו להצילו מזה ע"כ. וביה כי שמע לקולי ק והחוק לי טובה, ואהבה בסופה כאמרם ז"ל, ע"כ